

FÖRTEKNING
PÅ
FINSKA
MEDICINAL-
VÄXTER,

*MED PHILOSOPHISKA FACULTETENS BIFALL,
VID KONGL. ACAD. I ÅBO.*

Til allmän granskning förestäld

AF

CARL NICLAS
HELLENIOUS

PHIL. MAG.

OCH

GUSTAF LEVIN,

Tavastlänningar.

Uti Ofre Läro-Salen den 23 Junii 1773:

Å B O

Tryckt hos JOHAN CHRISTOPH. FRENCKELL.

FÖRSTÄMMING

18

FINSKA
MEDICINALE
VÄXTER.

THESE
FÖRSTÄMMINGEN HÅLLS DEN 18 JUNI 1877
PÅ SÄLLSKAPETS HUS I ÅBO.

CARL NIGEL
HELLENIUS

THESE

GUSTAF LEVIN

THESE

ÅBO DEN 18 JUNI 1877

A B O

TRYCKT HOS JOHAN CHRISTOPH. FRANKELL.

I ntagen af den synnerliga nytta och behagelighet Natural-Historien med sig förer, har jag nyttjat alla tillfällen at närmare och närmare vinna kundskap om de alster en gynnande natur i min älskade fosterbygd Finland frambringat. Men då jag endast besedt minsta delen af den rymd, som innefattas af dess vidsträckt gränstör, måste jag upriktigt tilstå, at mig felas mer än mycket i denna kännedom. De flåsta och säkraste underrättelser har jag fådt hvad växtriket beträffar, hvarvid jag ej kan undgå, at med skyldigaste tacksamhet erkänna Professorens och Ledamoten af Kongl. Wafsa Orden, Herr Doctor KALMS samt Professorens och Riddaren af samma Kongl. Orden, Herr GADDS oinskränkt ynnest och bevägenhet för mig. Uppå dessa uppgifter tillika med det jag af egen erfarenhet kunnat inhämta, vågar jag lämna till allmän granskning närvarande kärta upteknig på de Medicinal växter, som finnas vildt växande i Finland, för at visa, huru frikostig Skaparens hand äfven i denna del varit emot min Fosterjord. *Locus natalis* eller stället, på hvilket jag förnämligast och till någon myckenhet funnit dem, har jag uppå egna observationer utlätt vid hvar och en ört, utom hvad skårgårds växterna vidkommer, om hvilka min anvisning hel och hållen grundar sig på de anmärkningar mig af Herr Professorens GADD benågit i detta ämne blifvit meddelte. Härigenom har jag tiltrodt mig kunna tillskynda dem af mina vårda Landsmän, som hafva at göra med Medicinal-vercket, såsom ock dem, hvilka till egen nödorst af inhemiska växter vilja tillreda sig

Läkemedel, den förmån, at de uppå denna af mig i dessa få blad gifne anledning med lätthet och utan betydande kostnad kunna förskaffa sig så mycket, som hvars och ens behof kräfver. Til så allmänt ändamål har jag ock härvid hållre velat bruka modersmålet, än de lärdas språk. Uppå fleres önskan äro Finska namnen af mig införda så många jag kunnat öfverkomma. För öfrigt följer jag i upställningen af detta arbete vår stora och dråpeliga Naturforskares, Herr Archiatern och Ridd. von LINNÉS methode, såtom den säkraste och allmännaft antagne för Botanister at leda sig fram till kundskapen om växter. Uptages min välmening denna gång med ynnest, skall sådant tjena mig till den kraftigaste upmuntran, at dageligen mer och mer söka min förkofran och sålunda blifva min fosterbygd gagnelig.

MONANDRIA

MONOGYNIA.

SALICORNIA Europæa Herbacea Fl. Sv. I. Uti Pharmacien tillredes af denna et *Sal alkali*, som består så väl af *vegetabiliskt*, som *mineraliskt alkali*, af hvilka det senare leder sitt ursprung ifrån näringslåften, den växten tager af hafsvatnet. Denna växt finnes på *Björckön* vid *Hotskär* i *Korpo* till någon myckenhet, äfven på några ställen i *Töfsala*, samt på *Willnäs* i *Lehmo*.

DIANDRIA.

MONOGYNIA.

VERONICA officinalis Fl. Sv. 12. Uti Pharmacien *Veronica Herba*, (på Svenska *Årenpris*, på Finska *Tädynruoho*, *Diambaruoho*) finnes allmän på gamla Sveder och på torra backar.

TRIAN-

TRIANDRIA.

MONOGYNIA.

VALERIANA officinalis Fl. Sv. 34. Pharm. *Valerianæ Radix, herba*, (Sv. Venderot, F. ruttouuri, farjanruoho) är allmän på fuktiga ställen, och på hafsstränder i skygd af albuskar.

IRIS Pseudacorus Fl. Sv. 37. Pharm. *Acori Palustris Radix*, (Sv. Svårdslilja, F. Miesaruoho) finnes nog allmän i bäckar och vid Insjöstränder.

DIGYNIA.

Triticum Repens Fl. Sv. 114. Pharm. *Graminis Radix*, (Sv. Qvickhvete, F. Baltiarjuuret) et förtreteligt gräs, växer till ymighet i Trågårdar och åkrar, samt står tyvärligen derifrån at utrota.

TETRANDRIA.

MONOGYNIA.

SCABIOSA arvensis Fl. Sv. 117. Pharm. *Scabiosæ Radix, herba*, (Sv. Åkervådd) växer nog allmän ibland såden.

SCABIOSA succisa Fl. Sv. 119. Pharm. *Morsus Diaboli Radix, herba*, växer allmän på ångar om hösten.

ASPERULA Odorata Fl. Sv. 121. Pharm. *Matriisylvæ Radix, herba*, finnes på flere ställen i Skären under berg i skuggrika orter, som vid *Anavais* i *Töfsala* til myckenhet.

PLANTAGO Major Fl. Sv. 129. Pharm. *Plantaginis Radix, herba, semina*, (Sv. Groblad, F. rautalehti) är allmän på åker-renar och vid vågar.

ALCHEMILLA vulgaris Fl. Sv. 141. Pharm. *Alchemille Radix, herba*, (Sv. Daggkålar, F. Kammuruoho,) äfven allmän på åker-renar.

DIGYNIA.

CUSCUTA Europæa Fl. Sv. 144. Pharm. *Cuscutæ Herba*, (Sv. Snarrefva) är nog allmän i humlegårdar och på näslan.

PENTANDRIA.

MONOGYNIA.

ANCHUSA Officialis Fl. Sv. 161. Pharm. *Buglossæ Radix, herba*, (Sv. Oxtunga) finnes til myckenhet i Rågäkrarne vid Skären, mera fällsynt i Tavastland.

CYNOGLOSSUM officinale Fl. Sv. 162. Pharm. *Cynoglossi Radix, herba*, (Sv. Hundtunga, F. williruoho) finnes vid byar, och här i Staden på Slättsgatan till myckenhet.

PULMONARIA officinalis Fl. Sv. 163. Pharm. *Pulmonariæ maculosæ herba*, är at mig funnen på Runfala ö och vid *Weckjerfvi* träsk nära till Borgå uti myckenhet.

PRIMULA Veris Fl. Sv. 171. Pharm. *Primulæ veris Radix, herba, flores*, (Sv. Oxelägg, F. Ouhipå, Säynäskukka) allmän om våren uppå skogsbackar i skären, finnes äfven fast fällsynt i Tavastland.

MENYANTHES Trifolia Fl. Sv. 173. Pharm. *Trifoliæ Aquatici Herba*, (Sv. Klöfver, F. Radete, Peuranvehka) finnes ymnigt i kårren.

VERBASCUM Thapsus Fl. Sv. 195. Pharm. *Verbasci folia*, växer tämmeligen allmän uppe uti landet, til myckenhet i *Moubijerfvi*, men nog fällsynt i skären.

VERBASCUM Nigrum Fl. Sv. 197. Pharm. *Verbasci Radix, flores*, växer allmän på backar och åker renar.

HYOSCYAMUS Niger Fl. Sv. 199. Pharm. *Hyoscyami Radix, herba, semina*, (Sv. Bolmört, F. Ciankaali) växer till ymnighet vid hus och gårdar.

SOLANUM Dulcamara Fl. Sv. 201. Pharm. *Dulcamaræ stipites*, (Sv. Qvesved, F. Koisonpuu) finnes till myckenhet vid

vid bäckar och gårdesgårdar i *Padasjoki*, där den fått namn af *Harapan marjanpuu* af den tankan, at skator skul- le äta dess bär, som jag dock ej märkt.

RHAMNUS Catharticus Fl. Sv. 202. Pharm. *Spina Cer- vine bacca*, (Sv. Getappel, F. *Mustarastan marjanpuu*) finnes till myckenhet i *Nagu* och *Korpo* skären.

RHAMNUS Frangula Fl. Sv. 203. Pharm. *Frangula cortex*, (Sv. Brakved, F. *Paattama*) finnes till mycken- het i skuggrika dälder i Tavastland, och har *Papilio ar- gus* Fn. Sv. 1074 samt *Papilio Rhamni* Fn. Sv. 1042 till så trånga gäster, at jag ej sällan träffat dem, i synnerhet efter et varmt rågn, til hundrade tal uppå denna buske.

RIBES Rubrum Fl. Sv. 205. Pharm. *Ribium bacca* (Sv. Vinbär, F. *Wijnmarja*) växer på flere ställen i Tavast- land, men till största myckenhet uti Österbotn.

RIBES Nigrum Fl. Sv. 207. Pharm. *Ribis Nigri bac- ca*, (Sv. Svarta Vinbär, F. *Musta wijnmarja*) finnes till myckenhet i *Padasjoki* Sökn uti Tavastland.

DIGYNIA.

ASCLEPIAS Vincetoxicum Fl. Sv. 212. Pharm. *Hiru- dinarie Radix, herba*, (Sv. Tulkegräs) är den allmänna- ste växt på steniga stränder i *Finika* skären.

HERNIARIA glabra Fl. Sv. 213. Pharm. *Herniariae Herba*, är en af de sällsyntare växter jag träffat i Fin- land. Uti *Hollola* Sökn i Tavastland har jag dock funnit den uppå moar; skulle den på minsta sätt fredas, är jag säker, at den där skulle växa till ymnighet.

CHENOPodium Bonus Henricus Fl. Sv. 214. Pharm. *Boni Henrici Herba*, (Sv. Lungrot) är äfven en af Fin- lands sällsyntare växter, vid *Borgå* har jag funnit et

och annat stånd; med ganska liten culture kunde denna nog frambringas till ymnighet.

CHENOPODIUM Rubrum Fl. Sv. 217. Pharm. *Atriplicis sylvestris herba*, (Sv. Svinmålla, F. Samiheinä) är et allmänt ogräs i Trågårdar och Källänder. Denna tillika med *Nymphæa lutea* Fl. Sv. 469 tro Tavaftlånningarna, skall förordfaka frö hos Svin kreaturen, obekant af hvad grund.

ULMUS Campestris Fl. Sv. 226. Pharm. *Ulmæ cortex medius*, (Sv. Alm, F. Zalawa) mycket sällsynt träd i skåren, men allmännare uppe i landet.

GENTIANA Campestris Fl. Sv. 230. Pharm. *Gentianellæ herba*, (Sv. Steckgräs, F. Karwafello) finnes nog allmän på hårdvalls ångar.

GENTIANA Centaurium Fl. Sv. 232. Pharm. *Centaurii minoris Herba, Flores*, (Sv. Arun, Gyllenört, F. Randa sappi) växer endast i yttre skåren och kan där med fördel cultiveras, allenast den sås på de ställen hafsvattnet till någon tid kan uppdämmas.

LASERPITIUM Latifolium Fl. Sv. 242. Pharm. *Gentianæ albæ Radix*, (Sv. Ånglöta) träffas ibland på Öarne i skåren, nog sällsynt växt uppe i landet.

HERACLEUM Sphondylium Fl. Sv. 243. Pharm. *Branca Urvi herba*, (Sv. Björnfloka F. Karhunkammen) finnes i skuggrika ställen på Öarne i skåren till myckenhet. *Phalæna Tortrix Heracleana* Fn. Sv. 1334 är för henne den våldsammaste gäst, som ofta aldeles förstör den samma, och har jag icke sällan mistagit mig, då jag trodt mig uti denna växten finna en ännu ej uppteckt ört, tils jag sedan efter nogare granskning igenkändt Heracleum af denna Phalæna på et besynnerligt lätt förändrad.

ANGELICA Archangelica Fl. Sv. 245. Pharm. *Angelice sativæ Radix, herba, semina*, (Sv. Angelica) är något fällsynt, finnes dock tämmeligen ymnigt i Tavastland vid bäckar.

ANGELICA sylvestris Fl. Sv. 246. Pharm. *Angelice sylvestris Radix*, (Sv. Björnlöka, F. Karhumputti) växer till myckenhet på våta ångar i Tavastland och annorstädes.

CICUTA virosa Fl. Sv. 253. Pharm. *Cicutæ Herba viridis*, (Sv. Språngört, F. Jsojuuri) finnes i åar och bäckar, uti *Lehmo* å vid *Portas* tärp till största myckenhet.

CHEROPHYLLUM fylvestre Fl. Sv. 257. Pharm. *Cicutariæ herba*, (Sv. Hundlöka, F. Koivanputti). allmän vid alla gårdar.

PASTINACA sativa Fl. Svec. 259. Pharm. *Pastinacæ radix & semina*, (Sv. Palfsternack) växer vill på flere ställen i Finland, där hon sådt sig ifrån Trågårdarna. Fle-re Herrskaper på landet har jag sedt sky dennas rot som förgiftig, då den vildt växer, men detta har härrördt af misstag på roten af *Hyoscyamus Niger*, som med denna är aldeles lik; alltid är och blir dennas rot åtelig, den må växa i Trågård eller vill på åkrar.

CARUM Carvi Fl. Sv. 260. Pharm. *Carvi Carvi semina*, (Sv. Kummin, F. Kumina) växer allmänt i Leråkrar, mera fällsynt i skären.

PIMPINELLA saxifraga Fl. Sv. 261. Pharm. *Pimpinellæ nostratis Radix, herba, semina*, (Sv. Bäckrot, F. Kaugaskumina) allmän uppå sandbackar.

TETRAGYNIA.

PARNASSIA Fl. Sv. 268. Pharm. *Hepaticæ albæ Herba, Flores, Slätter-Blomster*) växer nog allmän på ångar af lergrund.

PENTAGYNIA.

DROSERÆ Rotundifolia Fl. Sv. 273. Pharm. *Roris folis herba*, (Sv. Maria's Sileshår, F. Rimahciná) växer allmän i kårren.

HEXANDRIA.

MONOGYNIA.

CONVALLARIA Majalis Fl. Sv. 292. Pharm. *Lilii Convallii Flores*, (Sv. Lilje convallie, F. Lehmánfieli) finnes till största myckenhet i skåren på hållmar och annorstådes. Dess blommor har jag på flere ställen sedt afpläckas, och sedan digerereras i Brånvin, hvaraf skall blifva et godt slagvatn.

CONVALLARIA Polygonatum. Fl. Sv. 294. Pharm. *Sigilli Salomonis Radix*, (Sv. Bäckblad, F. Måfivetska) finnes ymnigt i skåren och uppe i landet vid bergsbranter. Af dennes rot, som ofta finnes till i tums tjocklek och öfver 1 alns längd, tillreda Finnarne i dyr tid sig smakeligare bröd, än af *Calla palustris* Fl. Sv. 822.

ACORUS Calamus Fl. Sv. 297. Pharm. *Calami Vulgaris Radix*, (Sv. Kalmus) af mig endast funnen vid Resö å; torde dock annorstådes finnas till ymnighet.

TRIGYNIA.

RUMEX acutus Fl. Sv. 316. Pharm. *Lapathi acuti Radix, herba, semina*, (Sv. Håstfyr, F. Suolafe, Sewou Hierieka) finnes ymnigt på fuktiga ångar.

RUMEX acetosa Fl. Sv. 318. Pharm. *Acetosæ Nostr. Radix, herba*, växer tillräckeligen på ångar och åkerrenar.

OCTANDRIA.

MONOGYNIA.

VACCINIUM Myrtillus Fl. Sv. 333. Pharm. *Myrt. bacca*, (Sv. Blåbår, F. Mustiska) allmän i skogar och backar.

DAPHNE Mezereum Fl. Sv. 338. Pharm. *Laureolæ cortex*,

cortex, Coccognidii semina, (Sv. Källarhalsbår, F. Måfide men marjat) finnes vid *Selckis* i *Moubijerfvi* Socken til största myckenhet, åfven på holmarne i skären.

TRIGYNIA.

POLYGONUM Aviculare Fl. Sv. 339. Pharm. *Centumnodie Herba*, (Sv. Trampgrås, F. *Kanauruho*) allmän up på sumpiga ställen.

POLYGONUM Hydropiper. Fl. Sv. 343. Pharm. *Perficaria Herba*, (Sv. Jungfru tvål, F. *Tusi ruoho*) allmän som den förra.

DECANDRIA.

MONOGYNIA.

LEDUM palustre Fl. Sv. 352. Pharm. *Rosmarini sylvestris herba*, (Sv. Sqvatram, F. *Suonpurvu*) den allmänaste växt i kärren.

PYROLA Rotundifolia Fl. Sv. 360. Pharm. *Pyrolæ Herba*, (Sv. Vintergrön, F. *Känsucka*) växer nog allmän i stora skogar.

DIGYNIA.

SAXIFRAGA granulata Fl. Sv. 372. Pharm. *Saxifragæ Albæ Radix, herba, flores, semina*, (Sv. Stenbräcka, F. *Papehojuuri*) växer på *Runsala* ö och flerestådes gementligen på grusiga backar i skären.

PENTAGYNIA.

SEDUM acre Fl. Sv. 403. Pharm. *Sedi Minoris Herba*, (Sv. Fetknoppar, F. *Wituruho*) nog allmän på tak och backar.

OXALIS acetosella Fl. Sv. 406. Pharm. *Acetosella Herba*, (Sv. Harfyra, F. *Jännyen leipä, Käden apilas*) växer allmän i skogarna.

DODECANDRIA.

DIGYNIA.

AGRIMONIA Eupatoria Fl. Sv. 423. Pharm. *Agrimoniae Herba*, (Sv. Småborrar) en fällsynt växt utom skären, där hon finnes till myckenhet.

TRIGYNIA.

EUPHORBIA Helioscopia Fl. Sv. 425. Pharm. *Efulæ Herba*, (Sv. Råformsgräs, F. Tyrån neste) är ibland fällsyntare växter, endast af mig funnen i *Haubo* Sökn uti Tavastland, skall ock finnas här ikring Staden.

ICOSANDRIA.

MONOGYNIA.

PRUNUS spinosa Fl. Sv. 432. Pharm. *Acaciæ Nostræ cortex, Flores, Fructus*, (Sv. Slån) finnes til ymnighet i *Korpo* Sökn, men ej längre i norr.

TRIGYNIA.

SORBUS aucuparia Fl. Sv. 435. Pharm. *Sorbi aucupariæ Baccæ*, (Sv. Rönn, F. Pihlarna) i alla skogar upp åt landet finnes denna allmän, i skären något fällsynt, dock på et och annat ställe i backar.

PENTAGYNIA.

SPIRÆA Filipendula Fl. Sv. 439. Pharm. *Saxifragæ Rubræ Radix, herba*, (Sv. Somilla, F. Formuruoho) växer på kalljord, allmän i skären, nog fällsynt i Tavastland.

SPIRÆA Ulmaria Fl. Svec. 440. Pharm. *Ulmarie Radix, herba*, (Sv. Ahlgräs, F. Ungerian heind) är en allmän växt på ångar och åker-renar.

POLYGYNIA.

ROSA Canina Fl. Sv. 441. Pharm. *Rosæ sylvestris Flores, fungi s. Bedegvar, Cynosbati semina*, (Sv. Njupon, F. Oriantappura) växer nog allmän i Tavastland vid sten-rösen och backar; Apothekarens *Bedegvar* eller det håriga galläplet, som på denna finnes, förordfaktar *Cynips Rosæ* Fl. Sv. 1518.

RUBUS Idæus Fl. Sv. 446. Pharm. *Rubi Idæi folia*. (Sv. Hallon, F. Butt, Sandarna) växer i myckenhet vid Stenröfen, men nog fällsynt i yttre skåren.

RUBUS Chamæmorus Fl. Sv. 449. Pharm. *Chamæmori fructus conditi*, (Sv. Hjortron, F. Muurame) växer allmänt i kårren.

FRAGARIA vesca Fl. Sv. 450. Pharm. *Fragariæ Herba*, (Sv. Smultron, F. Manjeska) allmän på högländta ställen.

POTENTILLA anserina Fl. Sv. 452. Pharm. *Anserine herba*, (Sv. Gåsört, F. Hanhenjalffa) allmän uti uttorckade vatugölar.

POTENTILLA reptans Fl. Sv. 456. Pharm. *Pentapbyllit radix, herba*, är af mig ej mer än en enda gång funnen på en holme vid *Ostersundom* gård i *Sibbo* Soken, torde dock finnas annorstädes.

TORMENTILLA erecta Fl. Sv. 459. Pharm. *Tormentillæ radix, herba*, (Sv. Blodrot, F. Punajuuri) växer allmän på ångar.

GEUM Urbanum Fl. Sv. 460. Pharm. *Caryophyllatæ Radix, Herba*, (Sv. Neglikerot) växer till myckenhet på öarna i skåren, på et och annat ställe uppe i landet.

POLYANDRIA.

MONOGYNIA.

CHELIDONIUM Majus Fl. Sv. 465. Pharm. *Chelidonii Majoris Radix, herba*, (Sv. Svalört, F. Keldaruoho) finnes nästan allmän vid gårdar och åkergården.

NYMPHÆA alba Fl. Sv. 470. Pharm. *Nymphææ albæ Radix, Flores*, (Sv. Sjöblad, F. Ritwe) finnes måst i alla insjöar. Roten af denna kasta Bönderne på ugnen i sina pörten och tro sig derigenom kunna förjaga Syrforna.

TILIA Europæa Fl. Sv. 471. Pharm. *Tiliæ flores, cortex*

ter interior, carbones, (Sv. Linn, F. Njnipuu, lehmus) växer tämmeligen allmän i skogarna, till största myckenhet finnes den i *Pudasjoki* Sokn uti Tavastland, och hafva Bönderne af den samma därstädes en betydande inkomst, hälft öfver hundra lats bast årligen derifrån hit till Staden slåpas, som sedan af Bönderne i skären alltid väl betalas.

TRIGYNIA.

DELPHINIUM Consolida Fl. Sv. 475. Pharm. *Consolida Regalis flores*, (Sv. Ridderispåre) står ibland i Rågåkrarne uti skären, till äfventyrs med någon såd ifrån Sverige öfverkommen, tör med tiden blifva allmännare.

POLYGYNIA.

ANEMONE Hepatica Fl. Sv. 480. Pharm. *Hepatica Nobilis Herba, flores*, (Sv. Blåsippa, F. Kirisifucka) växer öfver alt i skogarna.

ANEMONE Pulsatilla Fl. Sv. 481. Pharm. *Pulsatilla Herba*, (Sv. Backsippa, F. Ratin sinifello) är en nog sällsynt växt, det enda stället, som mig är bekant, på hvilket hon växer till någon ymnighet, är *Salo* malm emot *Bjerno* Sokn.

ANEMONE Nemorosa Fl. Sv. 485. Pharm. *Ranunculi albi flores*, (Sv. Hvitsippa, F. Wuohensitmä) allmän om våren vid backar och ångar.

RANUNCULUS ficaria Fl. Sv. 496. Pharm. *Chelidoniæ minoris Radix, herba*, (F. Maanpähind) finnes vid skären, äfven som här vid *Abo* uppå skuggrika ställen.

DIDYNAMIA.

GYMNOSPERMIA.

AJUGA Pyramidalis Fl. Sv. 512. Pharm. *Consolida Medicæ Herba*, (Sv. Kåringruka) till myckenhet har jag endast funnit denna vid *Borgå* och i *Bjerno*.

BETONICA officinalis Fl. Sv. 515. Pharm. *Betonica Herba, Flores*, växer i Nyland på några få ställen.

MENTHA Arvensis Fl. Sv. 516. Pharm. *Mentha sylvestris Herba*, (Sv. Mynta, F. Mintu) växer gemenligen på lågländta och fuktiga ställen.

GLECOMA Hederacea Fl. Sv. 513. Pharm. *Hedera terrestris Herba*, (Sv. Jordrefvor, F. Maanhumala) växer nog allmän vid gårdesgårdar och åker-renar.

LAMIUM album Fl. Sv. 520. Pharm. *Lamii albi Herba*, (Sv. Blindnålla F. Meiponen) finnes allmänt i Kornåkrar.

LEONURUS cardiaca Fl. Sv. 532. Pharm. *Cardiaca Herba*, (Sv. Bonålla) finnes vid gårdar och byar.

CLINOPODIUM Vulgare Fl. Sv. 533. Pharm. *Calamintha montana Herba*, (Sv. Bergmynta) växer allmänt vid Kalkbrätten i Pargas och på torra backar.

ORIGANUM vulgare Fl. Sv. 534. Pharm. *Origanum vulgare Herba*, (Sv. Dosta, F. mešmirrami) är en sällsynt växt uppe i landet, men finnes til myckenhet i yttre skåren.

THYMUS serpyllum Fl. Sv. 535. Pharm. *serpylli Herba*, (Sv. Bactimian, F. muistoruoho) växer nästan allmän på backar och sandheder.

ANGIOSPERMIA.

EUPHRASIA officinalis Fl. Sv. 543. Pharm. *Euphrasia Herba*, (Sv. Ögontröst, F. Munnen sukoius) växer allmän på lågländta ställen.

ANTIRRHINUM Linaria Fl. Sv. 557. Pharm. *Linaria Herba*, (Sv. Flugblomster, F. Ahdehpellawa) växer på åker-renar, i skärgården på holmarne til största myckenhet.

SCROPHULARIA nodosa Fl. Sv. 560. Pharm. *Scrophularia Radix*, (Sv. Flendört, F. Gynnenjuuri) finnes til täm-

melig ymnighet vid *Borgå* och i gamla Sveder uti Ta-
västland.

TETRADYNAMIA.

SILICULOSA.

THLASPI Arvense Fl. Sv. 574. Pharm. *Thlaspeos se-
mina*, (Sv. Penninge gräs, F. *Tasfu heinä*) allmän växt på
alla åkrar.

THLASPI Bursa Pastoris Fl. Sv. 576. Pharm. *Bursæ
Pastoris Herba*, (Sv. Nåldynor, F. *Iuucka heinä*) växer
som den förra nog allmän.

SILIQVOSA.

SISYMBRIUM Sophia Fl. Sv. 595. Pharm. *Sophie semi-
na*, (Sv. Stillfrö, F. *Sauruho*) allmän växt i källänder, på
tak och åkrar.

ERYSIMUM Officinale Fl. Sv. 598. Pharm. *Erysimi Her-
ba*, (F. *Bernaruho*) växer gemenligen vid gårdsgårdar
och byar.

ERYSIMUM Alliaria Fl. Sv. 600. Pharm. *Alliariæ Herba*, (Sv. Hvit-
löks gräs, F. *Synsilau*) växer gemenligen med den förra.

MONADELPHIA.

DECANDRIA.

GERANIUM Robertianum Fl. Sv. 619. Pharm. *Geranii Rober-
tiani Herba*, växer på berg och klippor, til myckenhet
har jag ledt den i *Borgå* vid Kyrko muren, är annars
en af de mindre allmänna örter.

DIADELPHIA.

HEXANDRIA.

FUMARIA Officinalis Fl. Sv. 630. Pharm. *Fumariæ Her-
ba, semina*, (Sv. Jordrök, F. *Röhdä heinä, Vinnunterne*) et
allmänt ogräs i trågårdar. Såsom en hemlighet lärde jag
af en Landtman, at denne skulle vara *souveraine* emot
qvarckan

qvarekan hos hästar; den brukades derföre således: man tog af denna växt så mycket som behagades, gjorde deraf en böning i varmt vatn, denna böning lades varm uti en påse, hvilken man sedan satte på häst hufvudet, som Bönderne vanligt bruka med sine hafrekåppar, så snart häften fräste vore curen fulländad. Detta torde komma an på försök.

FUMARIA bulbosa Fl. Sv. 631. Pharm. *Aristolochie Fubaceæ Radix*, finnes til myckenhet på holmarne i skåren.

DEGANDRIA.

ONONIS spinosa Fl. Sv. 637. Pharm. *Ononidis Radix, herba*, (Sv. Puktörne) finnes et och annat stånd i Nyland.

OROBUS Vernus Fl. Sv. 641. Pharm. *Orobi farina*, (Sv. Kråkärter) växer i skogar vid bergsrötter.

TRIFOLIUM Melilotus officinalis Fl. Sv. 663. Pharm. *Meliloti Herba flores, semina*, är funnen, fast nog sällsynt, i Nyland.

TRIFOLIUM Repens Fl. Sv. 665. Pharm. *Trifolii Albi flores*, (Sv. Hvitväpling, F. *Balfia apifas*) växer på ångar och åker-renar.

POLYADELPHIA.

POLYANDRIA.

HYPERICUM perforatum Fl. Sv. 680. Pharm. *Hyperici Herba, Flores & semina*, (Sv. Johannes ört, F. *Sian wesi heinä*) växer i diken och åker-renar.

SYNGENESIA.

POLYGAMIA ÆQUALIS.

LEONTODON taraxacum Fl. Sv. 693. Pharm. *Taraxaci Radix, herba*, (Sv. Smörblomster, F. *maitainen*) växer allmän i trågårdar och åkrar.

HIERACIUM Pilosella Fl. Sv. 697. Pharm. *Auricula muris*

muris herba, (Sv. Musóron) växer allmän på torra backar.

ARCTIUM lappa Fl. Sv. 712. Pharm. *Bardane Radix, Herba, semina*, (Sv. Karborrar, F. Tacklajnen) växer tämligen vid gårdar, vågar och bergsrötter.

EUPATORIUM Cannabinum Fl. Sv. 728. Pharm. *Eupatorii Herba*, (Sv. Flocks) finnes til myckenhet vid *Kymmene Älf*.

POLYGAMIA SUPERFLUA.

TANACETUM vulgare Fl. Sv. 730. Pharm. *Tanaceti flores, semina*, (Sv. Renfana, F. Rynsällisen ruoho) är af mig funnen vid åker-renarna af *Jockiois by* i *Padasjoki* Sokn.

ARTEMISIA Vulgaris Fl. Sv. 731. Pharm. *Artemisiae Herba*, (Sv. Gråbo, F. Pujo ruoho) allmän vid gårdesgårdar.

ARTEMISIA Absinthium Fl. Sv. 735. Pharm. *Absinthii Herba*, (Sv. Malört, F. Roiruoho) växer vid gårdar allmän.

GNAPHALIUM Dioicum Fl. Sv. 736. Pharm. *Gnaphalii flores*, (Sv. Kattfötter, F. Rissanfäpäte) finnes allmän på torra backar.

TUSSILAGO Farfara Fl. Sv. 743. Pharm. *Farfarae Radix, herba*, (Sv. Håsthof, F. warfan fawio) kan til myckenhet samlas vid jordfallen af *Kumå älf*.

SOLIDAGO Virgaurea Fl. Sv. 754. Pharm. *Virgaureæ Herba*, (Sv. Gullris, F. wåhå fleini ruoho) allmän i skogarna.

INULA Helenium Fl. Sv. 755. Pharm. *Enulae Radix*, (Sv. Ålandsfot, F. Hirren juuri) af denna har jag sedt et och annat stånd vildt-växande vid åkergårdsgården af *Jockiois by* i *Padasjoki*.

CHRYSANTHEMUM Leucanthemum Fl. Sv. 763. Pharm. *Bellidis pratensis Herba*, (Sv. Prästkraige) växer på hårdvallsångar och gamla Sveder.

MATRICARIA Chamomilla Fl. Sv. 764. Pharm. *Chamomille Nostratis Herba, Flores*, (Sv. Chamill Blommor, F. Sauna fucanen) växer allmän bland Rågen. ACHIL-

ACHILLEA Millefolium Fl. Sv. 770. Pharm. *Millefolii Herba, Flores*, (Sv. Rölleka, F. *Uuastus ruoho*) växer ymnigt vid åker-renar. Blommorna torckade rökas ibland af Bönderna för Tobak, och brukas på flere ställen på landet till Thé.

ACHILLEA Ptarmica Fl. Sv. 771. Pharm. *Ptarmica Herba, flores*, växer till ymnighet vid åstranden i *Borgå*, samt flerstådes.

POLYGAMIA FRUSTRANEA.

CENTAUREA Cyanus Fl. Sv. 776. Pharm. *Cyani flores*, (Sv. Blåklett) allmän ibland rågen.

GYNANDRIA.

DIANDRIA.

ORCHIS Morio Fl. Sv. 794. Pharm. *Satyrii Radix*, växer på lågländta och våta ångar.

MONOECIA.

TETRANDRIA.

URTICA Dioica Fl. Sv. 863. Pharm. *Urticae Majoris Radix, herba, semina*, (Sv. Näsla, F. *Roofonen*) allmänt vedertagit kännetekn gjer den till fet jord.

POLYANDRIA.

QUERCUS Robur Fl. Sv. 870. Pharm. *Quercus Cortex, folia, glandes, cupule*, (Sv. Ek, F. *Tammi*) växer tämmeligen allmän i skären.

MONADELPHIA.

PINUS sylvestris Fl. Sv. 874. Pharm. *Pini summitates, resina*, (Sv. Tall, F. *Petåjä, Måndy*).

PINUS abies Fl. Sv. 875. Pharm. *Abietis Resina*, (Sv. Gran, F. *Kuusfi*).

DIOECIA.

TETRANDRIA.

MYRICA Gale Fl. Sv. 907. Pharm. *Myrti Brab. folia*, (Sv. Pors, F. *Pyörä ruoho*) fins i kärren.

PENTANDRIA.

HUMULUS Lupulus Fl. Sv. 908. Pharm. *Lupuli strobili*, (Sv. Humbla, F. Humala) växer till ymnighet vid Hal-
lönbuskarne i *Padasjoki*.

MONADELPHIA.

JUNIPERUS Communis, Fl. Sv. 915. Pharm. *Juniperi
baccæ, lignum*, (Sv. En, F. Ratama).

POLYGAMIA.

DIOECIA.

FRAXINUS excelsior Fl. Sv. 926. Pharm. *Fraxini li-
gnum, cortex, folia, semina*, (Sv. Ask, F. Saarnenpuu) har
jag sedt vid *Björneborg* och på några ställen i Tavastland.

CRYPTOGAMIA.

FILICES.

EQUISETUM arvense Fl. Sv. 928. Pharm. *Equiseti Her-
ba*, (Sv. Råfrumpa) allmän växt på åkrar.

ASPLENIUM Trichomanes Fl. Sv. 942. Pharm. *Adian-
thi Rubri Herba*, växer i sprickor af bärg och klippor.

POLYPODIUM Vulgare Fl. Sv. 944. Pharm. *Polypodii Radix*,
(Sv. Stensöta, F. Mešjuuri), växer äfven i Bergsprickor.

MUSCI.

LYCOPodium Clavatum Fl. Sv. 952. Pharm. *Musci Cla-
vati Herba, Lycopodii semina*, (Sv. Mattegräs, F. Warepen-
warpat) finnes i skuggrika skogar.

LYCOPodium Selago Fl. Sv. 955. Pharm. *Musci erecti
Herba*, (Sv. Lusgräs, F. Kšunruoho) har jag funnit ibland
Enbuskarna i *Borgå*.

POLYTRICHUM Commune Fl. Sv. 966. Pharm. *Adian-
thi aurei Herba*, (Sv. Björnmåssa, F. Karkhunsammale) vä-
xer på tucktiga ställen och sancka ångar.

ALGÆ.

LICHEN Pulmonarius Fl. Sv. 1087. Pharm. *Pulmona-
ria arboreæ Herba*, finnes i gamla skogar.

LICHEN

LICHEN CANINUS Fl. Sv. 1100. Pharm. *Musci Canini Herba*, (Sv. Hundmåssa) växer på stenar i källor och andra fumpiga ställen.

LICHEN COCCIFERUS Fl. Sv. 1109. Pharm. *Musci Pyxidati Herba*, har jag sedt till myckenhet bland Enebuskar-
na i Borgå.

FUNGI.

LYCOPERDON BOVISTA Fl. Sv. 1280. Pharm. *Crepitus lupi* (Sv. Kåringstjäs, F. Tuhketo) nog allmän växt på betesmarker.

Af dessa uppräknade växter äro ganska få, hvars Medicinalkraft Finnarna känna. Följande uppgifter, som jag fått af flere, i synnerhet af en Bonde i Tavastland, den allmogon där i landet ej mindre firar än fordnå tiden en *Æsculapius*, vittnar dock, at Finnarne ej aldeles varit förglöfse i denna delen. Af *Valeriana officinalis* (Sv. Venderoten) koka de sig en decoct i Svågdricka, som purgerar och skall vara et godt præservativ emot Rötfebrar. Med groblad, *Plantago Major*, läka de sina fär och hålla dem rena. Frön af Bolmörten, *Hyoscyamus Niger*, bruka de som förträffeliga i tandvärck. Roten af Björnloka, *Angelica Sylvestris*, anse de som et polychrest medel at hålla magen i sin ordning. Uti Durchlopp bruka de med fördel Kummin och *boletus igniarius* Fl. Sv. 1256. (F. Rorranfuono). Emot Rifen (*Atrophia infantum*) göra de en smörja af 7 eller 9 källar halsbår sönderstötta och i färskt smör blandade, men med hvad äfventyr, se Herr Assessor Haartmans Läkare-bok 2:a upl. p. 291. Med bären af Hågg (F. Tuomenmarja) bota de Rödsofen, och med barken af samma träd Rosen (*Erysipelas*). Roten af *Tormentilla* bruka de emot *Hæmaturie* (Blodpinkning) så hos folck som Boskap. För Barnföderskor nyttjas af dem *Myntan* (så väl till Thè som baddningar, at förekomma colique och andra magplågor.

Blom-

Blommorna af Renfanan, *Tanacetum Vulgare*, koka de i mjölk, hvilken sedan ingifves åt barn för maskar. Bladen af Häst-hofven, *Tussilago Farfara*, röka de som Tobak för hosta; Saften af Fetknopparna, *Sedum acre*, smörja de på bränskador och lindra dermed värcken. Chamill Blommorne, *Matricaria Chamomilla*, nyttja de som Thé uti Lungföt.

Jag är öfvertygad, at ännu många flera växter af Finnarne äro kände, som nyttiga uti Medicin; men som ej flere än desse blifvit för mig af dem upgifne, stadnar jag härmed och sluter med Horatii ord:

Est aliquid prodire tenus, si non datur ultra.

CHEMISKE THESER.

I:sta.

De som påstå, at alla *Salia essentialia* äro af enahanda art och beskaffenhet, fara i sanning vilse, hålft sednare tidens erfarenhet bestyrcker, det af örter några rögt et vinstens-, några saltpetter-, och andra et Kokisalt.

II:dra.

At något alkali volatile skulle finnas uti växtriket neka en del Chemister, men såkraste rön, som nyligen af flere i detta ämne blifvit anställda, hafva satt denna sanning utom all tvifvel.

III:dje.

Såsom stridande emot erfarenhet anse vi billigt den tanckan flere hysa, at alla vegetabiliers aska vore lika tjenlig vid destillation af Spiritus Salis ammoniaci urinosisus.

IV:de.

IV:de.

At JUNCKER uti sin *Consp. Chem. Tom. 2. pag. 358.* säger om naturliga alkaliska salter, det de lättare deliquescera i luften än de artificiella, bör anses som et förhastande.

V:te.

Colcothar vitrioli solveras aldrig per deliquium, så snart alt acidum derifrån blifvit skildt.

VI:te.

Det bästa och lättaste sätt, at dephlegmera så väl Vegetabiliska som mineraliska syror, är igenom *concentration.*

VII:de.

Så säker den slutsatsen är, at alla Kalkarter gåsa med mineraliska syror, så osäker är tvärt emot den, at hvar och en stenart som med dessa syror gåser, skulle vara dugelig til Kalkbränning.

VIII:de.

Med fulla skäl grundade på en säker erfarenhet påstå vi, det Kalksten vid smältningar af sådana Jernmalmsorter, som med stenarter af leraktigt grund ämne äro förenade, kan och bör anses som en flus, af hvilken en lättare och renare flytning befordras.

IX:de.

Af Chemiska försök med svartmyllan, har man all anledning at tro, det hon har sitt ursprung af förrutnade vegetabilier och animalier.

X:de.

Denna svartmylla blandad med mergel, är den bästa åkerjord.

XI:te.

At vår allmänna blå lera är tingerad af något martiale, röjer tydeligen dess rådnad i eld.

XII:te.

All lerbränning bör förkastas vid åker bruket, såsom intet gagnande.

XIII:de

At koksaltet upplöst i vatn med något tillslagit acidum vitrioli vist någon rörelse eller effervescence, bör ingalunda gifva anledning till den slutsats, at intet alkali uti koksaltet vore fullkommeligen med sit acidum satueradt, utan till vitriolsyrans starckare approximation till *basis* alkalina i koksaltet.

XIV:de.

Den balsamiska egenskapen, som GLAUBER öfverkänner sit Sal mirabile, at det nemligen skulle förvara döda djurs kroppar ifrån all förgängelighet, finner jag af ingen annan Chemicus bestyrkt.

